

KIRJALLINEN KYSYMYS 271/2010 vp

Palvelusetelijärjestelmän aiheuttamat kustannukset kunnille

Eduskunnan puhemiehelle

Palvelusetelijärjestelmän on sanottu olevan kunnille helppo järjestelmä verrattuna kilpailuttamiseen, ja lisäksi sen uskotaan tuovan kustannussäästöjä. Tosiasiassa palvelusetelijärjestelmästä aiheutuu kunnille huomattavia hallinnointikustannuksia ohjauksesta, neuvonnasta, laadunvalvonnasta ja palvelutuottajien hyväksymismenettelyistä, palvelusetelijärjestelmän toteuttamisesta ja päätöksenteosta, tuottaja- ja hintarekisterin ylläpidosta, maksuliikenteen organisoinnista, asiakasohjauksesta ja osallistumisesta palvelusetelin käyttöönottoprojekteihin.

Itse palvelusetelin käyttöönotto edellyttää kunnilta seuraavia toimenpiteitä: palvelutuotteen määrittely, tuotteistus, itse tuotetun palvelun kustannusten tunteminen, kysyntä-, laatu- ja asiakasvaikutusten sekä tarjonnan arviointi, selvitys setelin kysynnästä, selvitys yritysten edellytyksistä tarjota tuotetta ja asiakastietojenvaihtoon soveltuvien järjestelmien yhteensopivuuden varmistaminen, kannattavuuden arviointi, tuottajien valinta, tuottajien sopimusehtojen varmistus, rekisterin ylläpito, setelin hinnan määrittely ja asiakas- ja potilasarkiston ylläpito sekä rekisteritietojen siirto ja tiedotus asiakkaille palvelun arvosta, tuottajien hinnoista, omavastuuosuus-

den määräytymisestä ja sen perusteista ja suuruudesta.

Lisäksi kunta luo kysyntää yksityiselle sektorille ja vastaa siten yritysten asiakashankinnasta. Itse asiassa lähes kaiken yritystoimintaan normaalisti kuuluvan työn ja sen aiheuttamat kustannukset maksaa kunta eli veronmaksajat.

Jos kaikki nämä valtavat voimavarat, jotka menevät palvelusetelijärjestelmän luomiseen, käytettäisiin samalla innokkuudella julkisten terveyspalvelujen kehittämiseen, niin olisi oletettavaa, että julkinen terveydenhuoltomme olisi erittäin tehokas ja kilpailukykyinen eikä asiakkaiden ja veronmaksajien tarvitsisi maksaa hoitoon pääsystä ylimääräistä sisäänpääsymaksua, joka päättyy lopulta yritysten omistajille osinkotuotona.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Onko ministeriössä tehty laskelmia siitä, paljonko palvelusetelijärjestelmän luominen ja ylläpito kunnille maksaa?

Helsingissä 8 päivänä huhtikuuta 2010

Pietari Jääskeläinen /ps

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Herra puhemies, olette toimitannut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Pietari Jääskeläisen /ps näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 271/2010 vp:

Onko ministeriössä tehty laskelmia siitä, paljonko palvelusetelijärjestelmän luominen ja ylläpito kunnille maksaa?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä (569/2009, palvelusetelilaki) luo kunnille mahdollisuuden järjestää lainsäädännön ohjain tavoin ja ehdoin palveluitaan palvelusetelin avulla, ei velvoita kuntia siihen. Taloudelliset säästöt eivät ole olleet ensisijainen tavoite valmisteltaessa palvelusetelilakia, vaan tarkoituksena on ollut monipuolistaa kuntapalvelujen palvelurakennetta sekä edistää julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyötä. Tavoitteena on ollut myös lisätä asiakkaan valinnan mahdollisuuksia, parantaa palvelujen saatavuutta sekä monipuolistaa, tehostaa ja joustavoittaa palvelutuotantoa.

Palvelusetelijärjestelmän oletettuja taloudellisia vaikutuksia kunnille on arvioitu eri kriteerein palvelusetelilakia valmisteltaessa. Tarkkoja laskelmia ei ole ollut etukäteen mahdollista tehdä, koska kunnat itse päättävät, käyttävätkö palveluseteliä, ja jos käyttävät, missä palveluissa. Kunnissa myös määritetään kohtuuden rajoissa palvelusetelin arvo, jolla on vaikutus siihen, valitsevatko kuntalaiset palvelusetelin vai kunnan tuottaman tai ostaman palvelun, kuten myös kustannusvaikutuksiin. Hallituksen esityksen (HE 20/2009 vp) mukaan oletuksena lakia valmisteltaessa on ollut, että kunnat pääsääntöisesti määrittelevät palvelusetelin arvon hieman alhaisem-

maksi kuin omasta palvelutuotannosta aiheutuvat kustannukset olisivat.

Palvelusetelimallin kustannuksia on arvioitu myös hankintalakiuudistuksesta annetussa valtioneuvoston selonteossa VNS 7/2008 vp vaihtoehtona ostopalveluille. Sen otaksuttiin helpottavan kuntien hankintayksiköiden työtä suhteessa ostopalveluihin, koska palvelusetelimalli ei edellytä kilpailutusmenettelyä ja työläs tarjousten keskinäinen vertailu jää siinä pois.

On huomattava, ettei yksittäisten kuntien vastuulle käytännössä jää esimerkiksi hyväksymien sekä yksityisten palveluntuottajien esittely ja vertailu. Kansalaiset voidaan ohjata käyttämään valintansa pohjana jo olemassa olevia palveluportaaleita (mm. Klemmari, PalveluSantra ja Pidä-Huolta -palvelu.) Lisäksi vuonna 2010 valmistuu valtakunnallinen sosiaali- ja terveystalvoportaali, joka jakaa tietoa eri kuntien tarjoamista palvelueteleista ja niiden käyttömahdollisuuksista sekä niillä hankittavien palveluiden hinnasta ja laadullisista ominaisuuksista.

Palvelusetelilakia valmisteltaessa arvioitiin, että palvelusetelijärjestelmän käyttöönotto vaiheessa siitä aiheutuu kunnille lisäkustannuksia. Niiden on kuitenkin arvioitu kompensoituvan ajan myötä edellä esitetyin perustein, koska palvelusetelimallin otaksutaan käyttöön otettuna aiheuttavan pienemmät järjestämiskustannukset kuin oma palvelutuotanto tai ostopalvelut. Sosiaali- ja terveysministeriön palvelusetelilakia koskevassa Kuntainfossa 6/2009 sekä lakiin liittyvässä eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnössä 14/2009 korostettiin palvelusetelin hallittua käyttöönottoa kunnissa.

Eduskunnan lausuman mukaisesti sosiaali- ja terveysministeriö seuraa ja arvioi palvelusetelilain käyttöönottoa ja sen vaikutuksia sekä antaa

Ministerin vastaus

KK 271/2010 vp — Pietari Jääskeläinen /ps

eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle asiasta selvityksen vuoden 2012 loppuun mennessä.

Helsingissä 29 päivänä huhtikuuta 2010

Peruspalveluministeri Paula Risikko

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Herr talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 271/2010 rd undertecknat av riksdagsledamot Pietari Jääskeläinen /saf:

Har det i ministeriet gjorts upp kalkyler för hur mycket det kostar för kommunerna att skapa och upprätthålla ett system med servicesedlar?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Lagen om servicesedlar inom social- och hälsovården (569/2009, lagen om servicesedlar) skapar för kommunerna en möjlighet att tillhandahålla tjänster på de sätt och villkor som föreskrivs i lagstifningen. Lagen förpliktar inte kommunerna att använda sig av servicesedlar. Ekonomiska besparingar har inte varit det primära syftet vid beredningen av lagen om servicesedlar utan syftet har varit att göra servicestrukturen för kommunala tjänster mera mångsidig och att främja samarbetet mellan den offentliga och privata sektorn. Syftet har även varit att öka klientens valmöjligheter, förbättra tillgången på tjänster och göra serviceproduktionen mångsidigare, effektivare och smidigare.

De beräknade ekonomiska konsekvenserna som systemet med servicesedlar har för kommunerna har värderats utifrån olika kriterier i samband med beredningen av lagen om servicesedlar. Det har inte gått att göra noggranna beräkningar eftersom kommunerna själva bestämmer om de använder sig av servicesedlarna, och om det är så att de använder sig av dem, inom vilka tjänster. Kommunerna bestämmer också inom skäligen gränser värdet på en servicesedel, vilket även inverkar på om kommuninvånarna väljer

servicesedeln eller en av kommunen producerad eller upphandlad tjänst och även på kostnadseffekterna. Enligt regeringens proposition (RP 20/2009 rd) kan det antas att kommunerna lägger fast ett värde på servicesedeln som är något lägre än de utgifter kommunen har för den egna produktionen.

Kostnaderna för modellen med servicesedlar har också bedömts i statsrådets redogörelse om reformen av upphandlingslagen SRR 7/2008 rd som ett alternativ till köpta tjänster. I redogörelsen antog man att modellen skulle underlätta de kommunala upphandlande enheternas arbete i förhållande till köpta tjänster eftersom modellen med servicesedlar inte förutsätter ett anbuds-förfarande och jämförelsen av anbud som ett krävande arbetsmoment faller bort.

Det bör fästas uppmärksamhet vid att de enskilda kommunerna i praktiken inte bär ansvaret för presentationen och jämförelsen av de enskilda serviceproducenterna som de har godkänt. Medborgarna kan hänvisas till att som grund för sina val använda redan existerande serviceportaler (t.ex. tjänsterna Klemmari, PalveluSantra och PidäHuolta). Dessutom blir en rikstäckande portal för social- och hälsovårdstjänster klar 2010. Via den kommer man att sprida information om de servicesedlar som olika kommuner erbjuder och om deras användningsmöjligheter samt om priset på och de kvalitativa egenskaperna hos de tjänster som kan skaffas med servicesedlarna.

Vid beredningen av lagen om servicesedlar beräknade man att den fas då systemet med servicesedlar införs kommer att föranleda kommunerna tilläggskostnader. De har dock beräknats bli kompenserade med tiden på ovan anförda grunder eftersom man antar att när modellen med servicesedlar har införts kommer den att orsaka

mindre kostnader för tillhandahållandet av tjänster än den egna produktionen av tjänster eller köpta tjänster gör. I social- och hälsovårdsministeriets Kommuninfo 6/2009 om lagen om servicesedlar och i social- och hälsovårdsutskottets betänkande 14/2009 accentuerades ett kontrollerat införande av systemet med servicesedlar i kommunerna.

Social- och hälsovårdsministeriet ordnar i enlighet med ett uttalande av riksdagen uppföljning och utvärdering av verkställandet av lagen om servicesedlar och dess effekter och lämnar en rapport om detta till riksdagens social- och hälsovårdsutskott senast den 31 december 2012.

Helsingfors den 29 april 2010

Omsorgsminister Paula Risikko